

 NATIONAL
GEOGRAPHIC

REISGIDS

roemenië

roemenië

NATIONAL
GEOGRAPHIC

REISGIDS

roemenië

Caroline Juler

Fotografie Steve Weinberg

INHOUD

BEWUST REIZEN 6

■ DE REIS INDELEN 8

■ **Geschiedenis en cultuur 13**

Het huidige Roemenië 14 Eten en drinken 20 Landschap en natuur 22 Geschiedenis 26 Kunst en cultuur 36

■ **Boekarest 47**

Wandeling door oud Boekarest 52 Zoete klanken 58

■ **Muntenië 65**

Autorit door het lezergebergte 72 Verzetsstrijders 78

■ **Oltenië 81**

Constantin Brâncuși 91 Autorit naar de Cernavallei 94

■ **Transsylvanië 101**

Roemeense mythen 110 De mijnen van Roemenië 118
Autorit door Mărginimea Sibiului 132 Beren, wolven en lynxen 142

■ **Banat en Crișana 155**

Autorit naar de Valea Almajului 162 Heilzaam water 170

■ **Maramureș 175**

Autorit door historisch Maramureș 184 Glasiconen 190

■ **Moldavië 193**

De Roma 204 Autorit door Neamț 208

■ **Dobrogea 215**

Roemeense wijn 220 Boottocht in de delta 230

■ **Reiswijzer 235**

Hotels en restaurants 244 Winkelen en uitgaan 262
Activiteit 263 Festivals 264 Taal 265

REGISTER 266

FOTOVERANTWOORDING 270

p. 2-3: ochtendzon in de Biserica Stavropoleos in de wijk Lipscani, Boekarest.
p. 4: een vioolspeler in Valea Mare brengt de Călus tot leven, een heidens vruchtbaarheidsritueel rond Pinksteren.

BEWUST REIZEN

Verstandige reizigers gaan doelgericht op pad om alles uit hun reis te halen. Door bewust te reizen draagt u bij aan het behoud van de natuur, historie en culturele rijkdom van de plaatsen die u bezoekt. Daarmee verrijkt u ook uw eigen reiservaring.

Hoe reist u bewust?

- Bedenk dat uw aanwezigheid van invloed is op de plaatsen die u bezoekt.
- Besteed uw tijd en geld zodanig dat u iets bijdraagt aan de couleur locale (dat maakt uw verblijf ook interessanter).
- Respecteer het natuurlijke en culturele erfgoed van uw bestemming.
- Respecteer de lokale gebruiken en tradities.
- Toon de lokale bevolking uw waardering voor de interessante of unieke aspecten van hun streek, zoals het landschap, de historische dorpjes en gebouwen, de muziek of het eten.
- Trek af en toe uw portemonnee en steun kleine ondernemers die zich inspinnen om de bijzondere eigenschappen van een plaats te behouden. Zoek naar winkeltjes, restaurants, pensions en reisorganisaties die trots en hart voor hun omgeving uitstralen. Mijd bedrijven die afbreuk doen aan het karakter van een plek.
- Zorg ervoor dat u mooie herinneringen en verhalen mee naar huis neemt, in de wetenschap dat u iets hebt bijgedragen aan het voortbestaan en de ontwikkeling van uw bestemming.

Deze manier van reizen wordt geotoerisme genoemd en valt te omschrijven als 'toerisme dat het geografische karakter van een plek – omgeving, cultuur, uitstraling en erfgoed – en het welzijn van de inwoners ondersteunt of versterkt'. Meer informatie over geotoerisme is te vinden op de website nationalgeographic.com/travel/sustainable.

roemenië

OVER DE AUTEURS EN DE FOTOGRAAF

Caroline Juler is kunstenaar en schrijfster. In 1993 bezocht zij Roemenië voor het eerst in verband met een optreden op een kunstfestival in de Karpaten. Sindsdien bezoekt zij het land een of twee keer per jaar. In 1998 verscheen de door haar geschreven reisgids *Blue Guide Romania* en in 2003 haar boek *Searching for Sarmizegetusa*. Bovendien was zij betrokken bij een campagne tegen goudwinning in het Apuseni-gebergte. Momenteel is zij bezig met de verbouwing van een traditioneel Roemeens huis, waar haar vrienden en kennissen kunnen overnachten die zij in de regio rondleidt.

De Reiswijzer is samengesteld en geschreven door **Mark Baker**, een freelance-journalist en schrijver van reisboeken, wonend te Praag. Regelmatig schrijft hij artikelen voor het tijdschrift *National Geographic Traveler* en ook zijn artikelen van zijn hand verschenen in de *Wall Street Journal*. Verder heeft hij gewerkt voor Radio Free Europe, Bloomberg News en de Economist Group.

Al meer dan vijftien jaar maakt **Steven Weinberg** fotoreportages in Midden-Europa en de voormalige Sovjetstaten. Zijn werk wordt vertegenwoordigd door Getty Images en wordt wereldwijd gepubliceerd door diverse toonaangevende bedrijven uit de *Fortune 500*-lijst. De Amerikaanse ambassade in Tbilisi, in de republiek Georgië, werkte mee aan een tentoonstelling van zijn werk en de firma Nikon heeft een aantal van zijn foto's opgenomen op de website 'Legends of the Lens'.

Sinds 1994 bezoekt **Laurens den Dulk** meerdere malen per jaar Roemenië. Als coördinator Noodhulp bij een ontwikkelingsorganisatie leerde hij Roemenië kennen. Sinds 2002 verzorgt hij de website www.paspoortroemenie.nl. Daarnaast heeft hij in opdracht van de Roemeense ambassade in Nederland een netwerk van toeristische organisaties die zich richten op Roemenië opgericht.

De reis indelen

Roemenië heeft op een oppervlakte van circa drie keer de Benelux een groot scala aan bezienswaardigheden, zoals kloosters, kastelen, middeleeuwse stadjes en authentieke dorpjes. Het land is heuvelachtig en wordt doorsneden door de ongerepte Karpaten. Een kust met zandstranden, de unieke rivierdelta en een volkscultuur vol legendes maken dit land tot een zeer complete reisbestemming.

Vervoer

Roemenië heeft een zeer uitgebreid spoorwegnetwerk, maar de treinen zijn helaas niet altijd even punctueel en comfortabel. Voor de langere afstanden tussen de grote steden, is de trein wel een uitstekende manier om de Roemenen te leren kennen, u zult ongetwijfeld contact krijgen met uw Roemeense medepassagiers. Ook enkele 'kleine' spoorlijnen die door de bergen rijden of door agrarisch gebied, zijn als u voldoende tijd hebt zeer aan te raden. Als u snel van Boekarest naar een van de grotere steden wilt reizen, kunt u het best een binnenlandse vlucht nemen met Tarom, de nationale luchtvaartmaatschappij.

De auto is verreweg het beste vervoermiddel om Roemenië te verkennen. Er zijn inmiddels diverse snelwegen, die netjes aangelegd en erg rustig zijn. De andere doorgaande wegen, Drumuri Naționale (DN), brengen u door het hele land, maar zijn vaak druk en lopen nogal eens dwars door dorpen en steden. Soms treft u wegen aan die minder van kwaliteit zijn, het land kent strenge winters waarin wegen kapot vriezen, maar laat dat u niet weerhouden van een autorit door veelzijdige landschappen. De Donaudelta kunt u enkel per boot verkennen. Ook zijn er veerdiensten bij een aantal rivierovergangen. Roemenië per fiets verkennen kan wel, maar houd rekening met het feit dat er nauwelijks fietspaden zijn en dat Roemenen niet heel erg gewend zijn aan fietsers als verkeersdeelnemers, dus pas op. Op het platteland

en in de bergen zijn mooie wandelroutes, zoals huttentochten over de toppen van de Karpaten.

Een keuze maken

Roemenië heeft dusdanig veel te bieden, dat een week niet zal volstaan om het hele land te zien. Wel kunt u in een week een bepaald gebied leren kennen, of een paar highlights combineren. Voor een meer complete rondrit hebt u algaauw drie weken nodig. U kunt ook kiezen om een bezoek aan de culturele bezienswaardigheden in Roemenië te combineren met een aantal dagen wandelen in de bergen, aan het strand liggen of winkelen in Boeka-

Heerlijke *covrigi* (pretzels) op de markt van Curtea de Argeș.

rest. We geven hier twee mogelijke routes, waarbij u in een week tijd een indruk krijgt van een deel van Roemenië.

Boekarest, Iași, de kloosters en de Maramures: Roemeens Roemenië

Boekarest (București) is een grote stad, die tussen de flatgebouwen uit de communistische tijd veel te bieden heeft uit de periode daarvoor, toen de stad het Parijs van het Oosten werd genoemd. Breng op **dag een en twee** een bezoek brengen aan het Volkspaleis en Bulevardul Unirii, de pompeuze kopie van de Champs-Élysées ter meerdere glorie van Ceaușescu, als herinnering aan de communistische tijd. In het voormalig koninklijk paleis zijn kunstmusea gevestigd, waarvan het deel met Roemeense kunst het meest aan te raden is. Bezoek ook het Cotroceni-paleis, de oude Lipsani-buurt waar Vlad III Dracula zijn hof vestigde en het Openluchtmuseum. Vergeet niet te flaneren in een park, zoals het Grădina Cișmigiu of het Parcul Kisileff, en de Obormarkt te bezoeken na een rit in de metro.

Op **dag drie** gaat u met een trein of binnenlandse vlucht naar Iași, de oude zetel van de bisschop van de Roemeens-orthodoxe kerk en voormalige hoofdstad van Moldavië. Prachtige gebouwen doen nog aan deze tijden herinneren. Als u Iași in het najaar bezoekt, kunt u het wijnfestival meemaken, want overal in de omgeving worden druiven verbouwd. Vanuit Iași gaat u met een huurauto naar de beschilderde kloosters in de Bucovina, een van de bezienswaardigheden die Roemenië uniek maken.

Maak op **dag vier en vijf** een keuze uit Gura Humorului (het Humorklooster), Voronet (het Blauwe klooster), Sucevita (met veel bijbelverhalen op de buitenmuren geschilderd) of

Putna, de navel van Roemenië omdat hier Stefan cel Mare (Stefan de Grote, de bedwinger van de Turken) begraven ligt. Vervolgens gaat u naar de Maramures, de boerenstreek ten noorden van de Karpaten, die zo afgelegen is dat de systematisering van Ceaușescu hier niet is doorgedrongen.

Rijd op **dag zes** met paard en wagen door de velden, neem een stoomtrein met de houthakkers de bergen in of bezoek de houten kerken die overal met hun spitse torens naar de hemel wijzen.

Sluit uw rondreis op **dag zeven** af met een bezoek aan het Vrolijke Kerkhof in Sapânța, waar spitsvondige grafteksten de doden kenschetsen. U keert met een binnenlandse vlucht vanuit Sate Mare weer terug naar Boekarest.

NIET MISSEN:

Museum van de Roemeense boer in Boekarest **62-63**

Autorit door het lezer-gebergte **72-74**

Peleşpaleis in Sinaia **75**

De kunstwerken van Brâncuși in Târgu Jiu **92**

Een heilzaam modder- of thermaal bad in Băile Herculane **95**

De ijsgrot Ghețarul Scărișoara, een onderaardse gletsjer in het Apuseni-gebergte **117**

Boottocht door de Donau-delta **230**

Toeristeninformatie

Roemenië heeft geen verkeersbureau in Nederland en België. Voor informatie over reizen en de vakantie kunt u terecht bij het bureau in Duitsland of Frankrijk.

Rumänisches Touristenamt
Reinhardtstr. 47, D-10117 Berlin,
Duitsland
Tel. 00 49 30 400 55 904

Office de Tourisme de Roumanie
7, Rue Gaillon, 75002 Parijs,
Frankrijk
Tel. 00 33 1 40209933

Het huidige Roemenië

Roemenië wordt gedomineerd door de Karpaten, die zich uitstrekken van de zuidwesten tot het oosten. Het is een land van een imposante schoonheid dat mede door zijn geïsoleerde ligging weinig is veranderd.

Dit prachtige land bestaat uit glooiende akkers, rotsen, naaldwouden en vogelrijke moerasgebieden. In de bossen leven nog bruine beren en lynxen. Ook zijn er nog veel middeleeuwse kloosters, houten kerkjes, kastelen, paleizen en Romeinse resten. Sinds de revolutie en de val van Ceaușescu in 1989 wordt Roemenië opgestoten in de vaart der volkeren. Zo werd het in januari 2007 lid van de EU.

Het mooie grote plein, Piața Unirii, in Timișoara. Deze universiteitsstad in West-Roemenië is de meest kosmopolitische stad van het land.

Boekarest – een stad in ontwikkeling

Tien procent van de Roemeense bevolking woont in Boekarest. Aan haar paleizen, musea en Arc de Triomf is duidelijk te merken dat de stad geïnspireerd is op Parijs. Helaas heeft Ceaușescu het centrum danig verminkt door de aanleg van een gigantisch paleis en aanpalende wijken voor de communistische kameraden nadat een aardbeving in 1977 reeds een deel van de stad verwoest had. Talloze historische gebouwen moesten wijken voor dit megalomane paleis.

Sinds de revolutie van 1989 is in de hoofdstad een bescheiden financieel centrum ontstaan met her en der moderne kantoorgebouwen. Veel gevels zijn bedekt met schreeuwerige reclames. Uitlaatgassen van een toenemend aantal auto's vervuilen de lucht. De verkeersdruk is groot op een ontoereikend wegensysteem, waar hordes Dacia's strijden met SUV's om elk stukje weg, terwijl voetgangers een veilig heenkomen zoeken. Als je naar boven kijkt zie je een netwerk van draden en kabels die zich om lantaarnpalen en andere bevestigingspunten slingeren. Maar laat je dit drukke centrum achter je, dan kom je in een heel andere wereld. Daar proef je het Ottomaanse verleden

van het land en kom je minstens één van de ongeveer driehonderd orthodoxe kerken tegen. Prachtig begroeide balkons, bewerkte bogen, idyllische pleintjes en steegjes, reusachtige bomen die in de hete zomers de broodnodige schaduw geven, weerspreken de mythe dat Boekarest een ingedutte, verlopen stad is. Bovendien groeit het aantal hotels, cafés, theaters, bioscopen en clubs met het jaar. Boekarest is een stad in ontwikkeling, soms hinderlijk chaotisch, maar nooit saai.

Een land van tradities

Dankzij zijn geschiedenis is Roemenië zo geïsoleerd gebleven, dat het hier en daar nog een middeleeuwse indruk maakt. Weinig andere streken in Europa hebben nog zo'n hechte band met de Oude Wereld. Boeren rijden er nog met paard en wagen, verbouwen hun eigen groenten, fokken hun eigen vee en maken hun eigen kleren.

Tegelijkertijd zijn tot in de verste uithoeken van het land veranderingen gaande. Steeds meer mensen verhuren kamers aan toeristen en de Roemenen beseffen de commerciële waarde van hun kunstnijverheid. Elk zichzelf respecterend volkenkundig museum heeft tegenwoordig een winkel waar ambachtelijk werk van de plaatselijke bevolking aan de man wordt gebracht.

Nog opvallender wellicht zijn de veranderingen binnen de bevolking. Sinds 1989 hebben talloze jongeren het platteland verruild voor de stad. Veel gezinnen die nu in de stad wonen, hebben ergens nog een lapje grond waar ze in het weekend of in de vakanties te vinden zijn. De tegenstelling tussen de stad en het platteland blijkt vooral wanneer glimmende nieuwe auto's door kleine dorpjes scheuren en zich niets aantrekken van de eeuwig trage mensen of koeien.

Eten en drinken

Poftă bună (smakelijk eten). Roemenen houden van eten. Ze besteden er dan ook de nodige tijd aan, te beginnen met het kiezen van alle ingrediënten die vervolgens zorgvuldig worden klaargemaakt. Ze hebben graag gasten aan tafel. Een goede maaltijd is reden tot trots. De Roemeense vrouw stelt er eer in een goede *gazză* (gastvrouw) te zijn. Ook als ze zelf weinig hebben, zullen Roemenen ervoor zorgen dat de gast niets te kort komt.

Op het Piața Amzei van Boekarest wordt de kleurrijke groenten- en fruitmarkt gehouden.

Peulvruchten, groenten en fruit

Als u bij Roemenen op bezoek komt, schenkt de gastheer u een glas *țuică* (pruimenjenever), dat u aanneemt met de woorden 'Mulțumesc. Sănătate! – Dank u wel. Gezondheid!', waarna u het glas in één teug leegdrinkt. Zelfs als de *țuică* (ook bekend als *rachiu*, *palincă* of *horincă*) drie keer gedestilleerd is op een koperen kooktoestel, lijkt het of uw ingewanden in brand staan, dus wees gewaarschuwd. Dankzij de vele wijngaarden vloeit de wijn overal rijkelijk.

Roemenen zijn echte vleeseters. Veel boeren slachten hun vee, deels voor eigen gebruik en deels voor verkoop op de plaatselijke markt. De traditionele dorpsboeren hebben meestal een

paar koeien, geiten en schapen, kippen en ganzen en natuurlijk een varken. Het varken wordt vetgemest voor Kerstmis en alles wordt gebruikt, onder meer voor worsten, *kremwursts*, salami en bloedworst. Een van de favoriete gerechten is gegrilde *mititei*, worstjes zonder vel, gemaakt van een mengsel van rund-, varkens- en schapevlees. *Mititei* worden traditioneel gegeten met mosterd, wit brood en een glas Roemeens bier. In de dorpen maken vrouwen vaak hun eigen *pâine* (brood), waarbij ze met de hand grote hoeveelheden ongedesemd deeg bewerken in houten troggen. De term *harnică* (stoere hardwerkende vrouw) wordt beschouwd als compliment. De ouderwetse communale

ovens, waar de dorpelingen hun brood bakten, behoren tot het verleden en het *pâine neagră* wordt steeds populairder. Dit zwarte brood kan ofwel roggebrood zijn of volkorenbrood.

Veel Roemenen hebben een moestuin en na het oogstseizoen maken ze pickles van *gogoşari* (rode paprika's) en *castraveţi* (kleine komkommers), zodat ze ook 's winters de nodige vitamines binnenkrijgen. Bijna alle groenten zijn biologisch omdat de meeste boeren geen geld hebben voor kunstmest of bestrijdingsmiddelen. Pogingen om ook grote bedrijven te bekeren tot biologische productie hebben nog maar weinig opgeleverd.

Op de markt

De markten in Roemenië zijn altijd een feest. Probeer groenten en fruit zoveel mogelijk op de markt te kopen; het is goedkoop, gezond en lekker. Aan het eind van de zomer en in de herfst liggen de kraampjes vol met verse *mere* (appels), *pere* (peren), *struguri* (druiven) en *roşii* (tomaten). In de buurt van de markt is meestal een *brutărie* (bakker) met ovenvers brood te vinden, een *măcelărie* (slager) en een klein winkeltje voor *apă minerală* (Roemenië heeft talloze soorten mineraalwater), of een *lăptărie* (zuivelwinkel) voor lapte (melk) en *caşcaval* (harde kaas).

Restaurants

In restaurants vindt u traditioneel Roemeense gerechten, zoals *sarmale* (rolletjes van varkens- en rundergehakt verpakt in koolbladeren op een bedje van gehakte kool, gemengd met tomaten), *salată de vinete* (gebakken aubergine gemengd met olie en veel knoflook), *tocană* (een machtige vleesstoofschotel) en *ciorbă ţărănească* (groentesoep met zure room, met of zonder vlees). *Mămăligă*, dat beschouwd wordt als het nationale gerecht van Roemenië, is een dikke maïspap. Meestal wordt deze geserveerd met zure room en kaas of vlees.

Mămăligă, een dikke pap gemaakt van maïsmeel, **sarmale**, koolbladeren gevuld met gehakt, en zure room.

Mititei, worstjes van gehakt, worden eerst met kruiden bestrooid voordat ze op de grill gaan.

Bekende nagerechten zijn *papanasi* (een warme donut met jam en room) en baklava (zoet honinggebak), geserveerd met Turkse koffie en sorbetijs.

Winkels en supermarkten

Etenswaren zijn verder te koop in kleine dorpswinkels. Overal in het land zijn ook supermarkten en in grotere steden zijn winkelcentra met grote buitenlandse ketens (Delhaize, Carrefour en Casino).

ERVAAR: overnachten in de muur van een weerkerk

Voor een bijzondere ervaring in Roemenië kunt u overnachten in een weerkerk. In deze versterkte kerken nam de bevolking in tijden van oorlog zijn toevlucht. Vooral op het platteland, waar men zich slecht kon weren tegen vijanden, boden deze kerken bescherming.

In Axente Sever bevindt zich in de muur van de 13e-eeuwse weerkerk een klein museum, waar het indrukwekkende verhaal wordt verteld over de Saksen, die afkomstig waren uit de Duitssprekende gebieden in het huidige Duitsland, Frankrijk en België, en de Roemenen en Hongaren die zich eeuwenlang moesten verdedigen voor hun land en hun bestaan. U krijgt informatie over Mongolen, Turken en de eerste migranten, die Flan-drenses werden genoemd. Dit waren boeren uit Vlaanderen, Brabant en Lotharingen die rond 1150 op zoek naar een beter leven naar Siebenbürgen waren gekomen.

Op de binnenplaats zijn in de overweldigende hoge ommuring schietgaten en gietgoten te zien. Restanten van weergangen en platforms zijn duidelijk te herkennen. In het midden van de vesting staat een kerk met boven de deur de toepasselijke zin: *Ein fester Burg ist unser Gott*. Beklim de enigszins gammele trap van de toren voor een prachtig uitzicht over het dorp. Tegen de verdedigingsmuur leunen gemoedelijk oude woningen uit omstreeks 1700, waar de dorpelingen met have en vee woonden in bange tijden. Tegenwoordig worden hierin tentoonstellingen georganiseerd.

Na de restauratie in 2008 van veertien historische schuilkamers in de noordring van de vestingsmuur zijn er vier eenvoudige gastenkamers gekomen, voorzien van badkamer en toilet. De meeste kamers hebben een zitruimte, waar desgewenst een derde bed geplaatst kan worden.

Het museum en de weerkerk van Axente Sever zijn te bezichtigen van dinsdag t/m vrijdag van 10.00 tot 18.00 uur en op zondag van 12.00 tot 17.00 uur. De beheerder is mw. Livia Pelger, tel. 0735-569996 e-mail pelgerlivia@yahoo.com of muzeulcetate@yahoo.com. De weerkerk ligt in het midden van het dorp.

Vooral Saksen (Duitse immigranten) versterkten hun kerken tegen vijandige aanvallen.

NATIONAL GEOGRAPHIC REISGIDS

ROEMENIË

WERELDWIJD NEMEN EXPERTS VAN NATIONAL GEOGRAPHIC EEN KIJKJE ACHTER DE SCHERMEN EN DRINGEN DOOR TOT DE KERN VAN DE CULTUUR, DE GESCHIEDENIS EN HET VOLK VAN EEN LAND. DANKZIJ NATIONAL GEOGRAPHIC REISGIDSEN KAN HUN ERVARING DE JOUWE WORDEN.

DE REIS INDELEN, beknopte kennismaking met Roemenië, zodat je je reis op je eigen wensen en interessegebieden kunt afstemmen.

ERVAAR unieke belevenissen, waaronder overnachten in een wekerk, een bezoek aan een bijzondere ijsgrot en een thermaal- of modderbad nemen in Baile Herculane.

INSIDER TIPS van de schrijvers en fotografen van National Geographic, maar ook van plaatselijke deskundigen, over hun favoriete plekjes, praktische zaken en veel meer.

STADSWANDELINGEN EN AUTOTOCHTEN, voorzien van duidelijke kaartjes, zoals een wandeling door oud Boekarest, een autotocht door het lezergebte en een route door het prachtige, historische Maramureş.

EXCURSIES BUITEN DE GEBAANDE PADEN, zoals beren spotten in de Karpaten, een boottocht maken in de Donaudelta en tochten door het authentieke platteland.

PRACHTIGE KLEURENFOTO'S EN HANDIGE KAARTEN maken het eenvoudig te kiezen, je reis uit te stippelen en overal het mooiste te zien

NUR 512

9 789021 569215

 NATIONAL
GEOGRAPHIC
REISGIDS

National Geographic Reisgids maakt deel uit van
Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

www.kosmosuitgevers.nl